

Hvorfor skriver jeg romaner?

Helene Uri

Forfatter og førsteamanuensis ved Institutt for lingvistik

Jeg er en kvinne med en utfordrende jobb. Jeg har mann, barn og katt. Jeg har fritidsinteresser. Jeg har nok å fylle tiden med. Ja, egentlig har vel tiden en tendens til å føles nokså sprengfull. Hektiske dager på jobb, der man løper fra møte til forelesning til veiledning. Krittet er borte i det store auditoriet. Man har ikke hatt tid til å spise lunsj, så man tygger i seg brødsken mens man konverserer med studentene i pausen. Og deretter følger den klassiske scenen der man står på en stappfull buss med ett sutrete barn som er hentet i barnehagen, og ett til der hjemme som venter på å bli kjørt til fotballtrening. Middag skal de ha alle sammen. Ektemannen er på møte, og fotballshortsen er borte vekk. Så hvorfor i all verden skriver jeg romaner? Det er iallfall ikke for å fylle tiden! Jeg skriver heller ikke romaner fordi jeg vil bli rik. (Det må finnes enklere måter ...) Jeg skriver ikke romaner fordi jeg har et ønske om å bli berømt. (Det må være skrekkelig å bli gjenkjent overalt.)

Jeg liker å sitte foran en tom dataskjerm og se den sakte fylles av mennesker og historier jeg har skapt. Men hadde det handlet bare om dette, kunne jeg ha fylt dataskjermen for deretter å fylle skrivebordsskuffen. Det må være noe mer. Kan det være ønsket om å se det man har skrevet, mellom to permer? Min første bok (som var en ungdomsroman om språkvitenskap, etter Sofies-verden-oppskrift) ble utgitt omtrent samtidig som jeg leverte inn doktoravhandlingen. Følelsene mine overfor disse to «verkene» – en fersk bok med fargerikt omslag og den uinnbundne, svære lefsa av en avhandling – var i grunnen nokså like. Jeg hadde glede av å holde i dem begge to, kjenne tyngden av dem, lukte på dem, trykke dem mot brystet og smile fornøyd. Jeg var uendelig stolt, selvsagt, og jeg var dypt tilfreds med å ha sluttført noe og kunne stå med resultatene i hånden. Flere avhandlinger har jeg ikke skrevet, men jeg har skrevet to barnebøker og tre romaner til. Og jeg er forbauset over hvor blasert jeg er blitt. Å holde bøkene i hånden, se dem i bokhandelen, lese gode anmeldelser, høre omtaler og positive adjektiver, betyr ikke så mye. Jo, jeg blir glad selvsagt, jo da, jeg setter pris på terningkast, og ja, jeg blir smigret når journalister ringer. Men det betyr langt fra nok til å skulle være drivkraften til å fortsette å skrive.

Det er møtene med leserne, det er følelsen at det jeg skriver betyr noe for noen, som gjør at jeg skriver romaner

Egentlig ønsker vi kanskje alle å reise til Afrika og redde alle de sultne barna, eller å løse kreftens gåte eller stoppe all krig i verden. Men det er ikke mange av oss som har mot og vilje til å gjøre noe sånt. De fleste av oss kommer aldri lenger enn til å være Plan-fadder, gi penger til tv-aksjonen og plages med dårlig samvittighet i ny og ne. Men det er et dyptfølt behov hos mennesket å føle at det en bruker livet til, er meningsfylt på en eller annen måte.

Å oppleve at andre leser det jeg skriver, og at mine romaner betyr noe for andre mennesker, er meningsfylt for meg. Det er det eneste svaret jeg har til spørsmålet jeg stilte: Jeg skriver romaner fordi det føles meningsfylt. Nå er det selvsagt ikke slik at jeg mener at mitt liv var blottet for mening før jeg begynte å skrive bøker. Jeg hadde og har familie og venner som betyr mye for meg. Og jeg har og hadde jobben min, selvsagt. Å undervise studenter, å formidle fagstoff til dem, fagstoff som jeg er overbevist om at vil gjøre dem til fremtidige gode lærere, er også meningsfylt. Å skrive er gøy, men språkvitenskapelig litteratur har ikke de store lezerskarene, og mangelen på mottakere er plagsom.

Å skrive romaner er kanskje litt morsommere enn å skrive fag, men det er faktisk en temmelig marginal forskjell. Men morsomt er ikke nødvendigvis det samme som meningsfylt.

Jeg har skrevet tre romaner for voksne. De har fått merkelappen psykologiske romaner. Den merkelappen er kanskje ikke så dum, for de handler alle om relasjoner mellom mennesker. I *Dyp rød 315* møter vi den grenseløst selvopptatte Gina, som går i psykoterapi. Gjennom dialogene mellom Gina og hennes psykolog får vi etter hvert lære om Ginas liv, om forholdet til særlig faren og broren. I *Honningtunger*, som er en bok om fire kvinner som jevnlig møtes i sin syklubb (ikke det at de syr ett eneste sting!) er jeg fremfor alt opptatt av roller – roller som vi pålegges tidlig, enten av oss selv eller av andre, og som vi kan kjempe resten av livet for å komme ut av. *Engel av nylon*, som kom nå i høst, handler om moderskapet, og jeg stiller spørsmålet om det er slik at en mor alltid elsker sitt barn.

Jeg liker å møte leserne mine. Noen av dem kommer bort for å snakke med meg etter opplesninger, og de forteller meg at den og den av bøkene mine har betydd så mye for dem. De forteller meg at de kjenner seg igjen. «Jeg lo høyt av Gina,» sa en gammel dame og fortsatte: «For hun er ti hakk mer forfengelig enn jeg noen gang har vært!» De forteller meg at de gråt da de leste akkurat det avsnittet, eller akkurat det kapitlet, og at det minnet dem om noe de nesten hadde glemt. Eller de er sinte. De er provosert over at jeg har kunnet skrive noe sånn! Noe så fælt! «Jeg ble så sint på de syklubbdamene at jeg hev boken i veggen,» fortalte en meg. Ofte får jeg brev og e-post. Særlig den siste romanen, den som handler om Beate som føler hun ikke er en god nok mor, og som tror hun rett og slett mangler morsgen, har fått mange til å skrive. «Jeg er så glad for at du har skrevet om dette temaet. Jeg trodde jeg var den eneste som har hatt sånne tanker. Å lese om Beate fikk meg til å føle meg normal,» skrev en.

Det er møtene med leserne, det er følelsen at det jeg skriver, betyr noe for noen, som gjør at jeg skriver romaner. Det er det som får det til å føles meningsfylt. Det er det som gjør at jeg kommer til å fortsette.

